ఓ పాలబుగ్గల జీతగాడా!

శ్రీమధుర్జీ

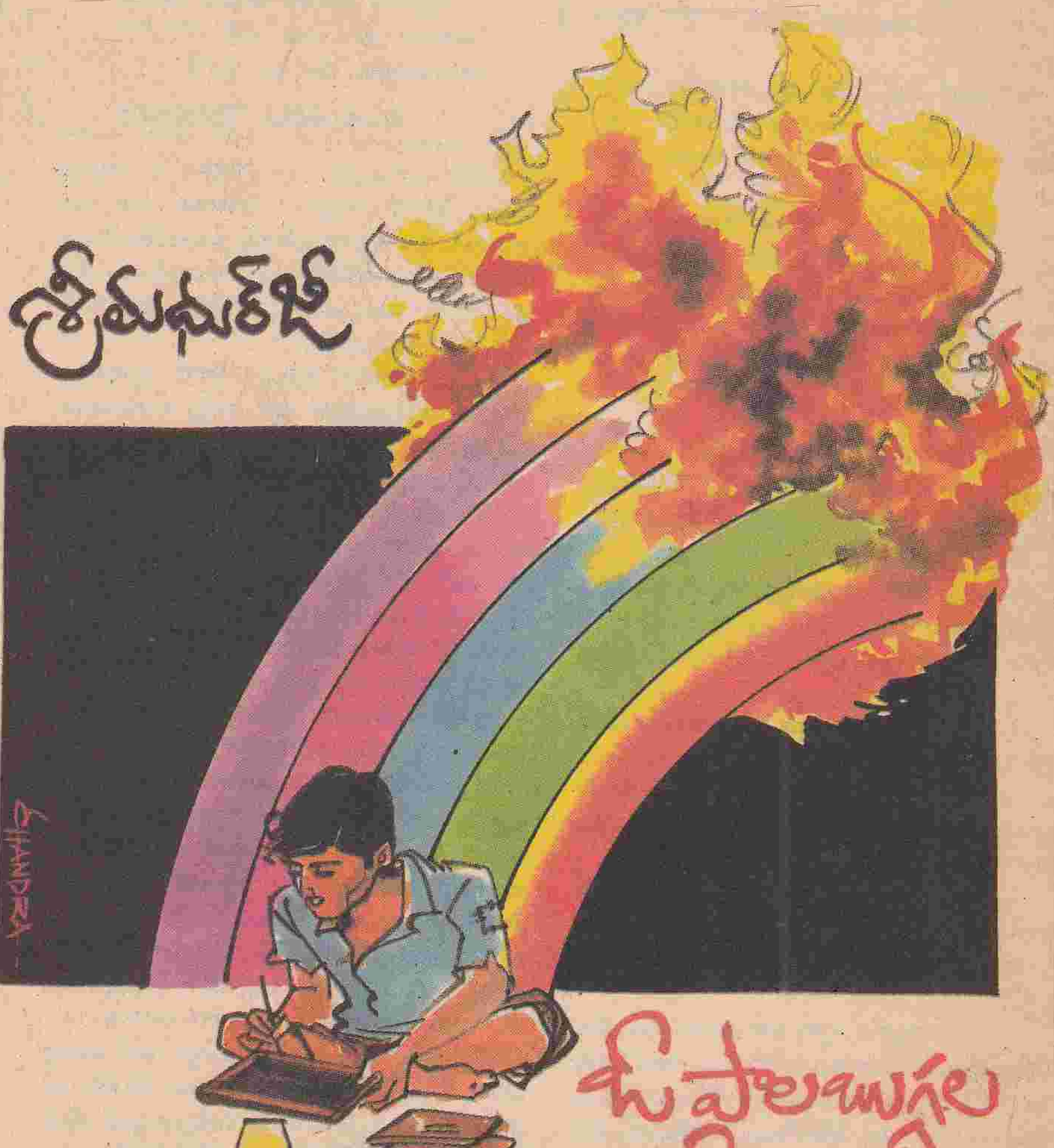

అటు ఊరు-

ఎత్తయిన మేడలతో, మిద్దెలతో, డాబూ దర్పాలతో, కులం బలంతో, ధనం గర్వంతో- ఠీవిగా తల ఎగరేస్తూ మీసం దువ్వుతున్న అహంకారి భూస్వామిలా దర్జాగా ఉంది.

ఇటువాడ-

కూలినగోడలతో, కుంగిన పాకలతో చింపిరి బతుకులతో వెలి గుర్రైన జీవులతో - దుర్భరంగా, దీనంగా దయనీయంగా బ్రతుకీడ్చే బడుగువారిలా అధ్వాన్నంగా ఉంది.

ఊరింకా సందడిగా మేలుకొనే ఉన్నా- వాడమాత్రం క్రమంగా నీరవ నిశ్శబ్దాన్ని కావలించుకుంటోంది. గుడిసెల్లో గాలికి రెపరెపలాడుతున్న గుడ్డి దీపాలు- రేపటి గురించిన బీదవాని ఆశల్లో మిణుకు మిణుకు మంటున్నాయి. చీకటి బ్రతుకులకు కారణమైన దేవుని నిందిస్తున్నట్లుగా- వీధి కుక్కలు ఉండి ఉండి ఆకాశంలోకి మోరలెత్తి వింతగా వికృతంగా అరుస్తున్నాయి.

గుడిసె ముందు ఆకాశం చూరు కింద కుక్కిమంచంలో పడుకున్న నారిగాడనబడే నారాయణకు మాత్రం - ఎంత ప్రయత్నించినా నిద్ర రావటం లేదు, పెద్దరెడ్డి గారి పొలాల్లో పగలంతా రెక్కలు ముక్కలు చేసుకున్న నారాయణను నిద్రాదేవి తన చల్లని ఒడిలోకి తీసుకుని లాలించకపోవడం ఎంతో అరుదు. అలసిన శరీరం నిద్రకోరుకుంటుంది గాని గాయపడిన మనసు అందుకు సహకరించడం లేదు. ఉదయం పెద్దరెడ్డిగారన్న మాటలే పదే పదే నారాయణ చెవుల్లో ప్రతిధ్వనిస్తున్నాయి. నిజానికవి కేవలం మాటలు కాదు ఆజ్ఞలు- తిరుగులేని సుగ్రీవాజ్ఞలు. ఆ గ్రామంలోని చిన్న చితకా రైతులే పెద్దరెడ్డి గారి మాటను జవదాటలేరు. జవదాటి పరువు మర్యాదలతో బ్రతుకలేరు. ఊర్లోని రైతుల పరిస్థితులే అలాగుంటే- ఇక వాడలోని బడుగు జీవుల గురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పాలా?

ఇక నిద్ర కోసం ప్రయత్నించి లాభం లేదనుకొని కుక్కిమంచంలోంచి లేచి కూర్చున్నాడు నారాయణ. పక్క మంచంలో భార్య నరిసి, ఆమె నడుం చుట్టూ కాళ్ళు బిగించి బాలయ్య- ఇద్దరూ గాఢ నిద్రలో ఉన్నారు. చూరుకింద అరుగు మీద పదహారేళ్ల కాశయ్య కూడా మంచి నిద్రలో ఉన్నాడు. భార్య పక్కలో అమాయకంగా నిద్రపోతున్న బాలయ్య వంక దీక్షగా చూసి చూసి నారాయణ బాధతో తలతిప్పుకున్నాడు. ఆ చీకట్లో కూడా నారాయణ కళ్లల్లో కన్నీళ్ళు మెరిశాయి.

బాలిగాడని వాడలోని వారందరిచేతా పిలువబడే బాలయ్య- నారాయణ రెండవ కొడుకు. ఎనిమిదేళ్ళు నిండి తొమ్మిదిలోకి అడుగుపెట్టాడు. వాడలోని ప్రభుత్వ ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో మూడవ తరగతి. ఉదయాన్నే చద్దికూడు తిని, విరిగిన దువ్వెనతో పగిలిన అద్దంలో చూసుకుని దువ్వుకొని, కట్లు ఊడిన పలకను, అట్టలు చిరిగిన పుస్తకాలను చంకన వేసుకుని, జారిపోతున్న నిక్కరును పైకిలాక్కుంటూ హుషారుగా బడికి వెళ్ళే బాలయ్యను చూస్తుంటే నారాయణకు నరిసికి ఇట్టే కడుపు నిండిపోతుంది. చింపిరి బట్టలతో శ్రద్ధగా బడికి వెడుతున్న ఆ కుర్రాడి భవితవ్యం - రంగు రంగుల ఇంద్రధనుస్సులా ఆ బడుగు తల్లిదండ్రుల కళ్ల ముందు మెదిలి వారిని ఆనందంతో ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తుంది. తన తాతకు, తండ్రికి, తనకు చివరకు తన పెద్దకొడుకు కాశయ్యకు కూడా దక్కని చదువు- తమ బాలిగానికి దక్కుతున్నందుకు - నారాయణ ప్రతిరోజూ ఒక్కసారైనా కనిపించని ఆ దేవునికి కృతజ్ఞతతో దండం పెట్టుకుంటాడు. మట్టిపిసికి పొట్టపోసుకునే తన కడుపున పుట్టినందుకు తనలానే ఆ మట్టిలో బ్రతుకు వెళ్లదీసుకోకుండా - తన కొడుకు బాగా చదువుకొని దర్జాగా రెడ్డిబిడ్డలా బ్రతకాలన్నదే నారాయణ నిండైన కోరిక. చీకటిపడ్డాక బాలిగాడు అరుగుమీద కిరసనాయిలు దీపం ముందు కూర్చుని తెలుగువాచకం చదువుతుంటే - అలా కొడుకు కేసి ఆనందంగా కళ్లప్పగించి చూస్తూ కలల్లో తేలిపోతున్న ఆ బీద తండ్రిని - మురిపెంగా కోపగించుకుంటూ ఆట పట్టిస్తుంటుంది భార్య నరిసి. కొడుకు చదువు వారి బ్రతుకులలో ఒక పండుగ... ఒక ఆనందపు వెల్లువ... ఒక అందమైన భవిష్యపు రంగుల కల...

కానీ - ఇప్పుడా రంగులకల చెదిరిపోబోతోంది. ఆ ఆనందపు వెల్లువ హఠాత్తుగా ఇంకిపోబోతోంది. ఆ పండుగ సంబరంలో ఎక్కడో అపశృతి వినపడబోతోంది. ఆ ఆలోచనలే ఉదయం నుంచి నారాయణ మనసులో మంటలు రేపుతున్నాయి, గుండెల్లో గుబులు పుట్టిస్తున్నాయి.

తెల్లవారక ముందే చీకటిని మోసుకుంటూ పెద్దరెడ్డి గారి పనిలోకి వెళ్లాడు నారాయణ. అప్పుడు తెలిసింది పిడుగులాంటి వార్త. పెద్దరెడ్డి గారి సేద్యగాడు రామిగా

డు- రెడ్డిగారి పంట కుప్పలకు కాపలాగా పొలం గట్టుపైన పడుకున్నవాడు పడుకున్నట్టుగానే పాముకాటుతో పోయాడని, కానీ- పెద్దరెడ్డిగారి బాధంతా రామిగాడిలాటి నిరుపేద పాలేరు తన పొలం కాపలాలో చనిపోయ్యాడని కాదు.... కేవలం ముమ్మరంగా పనులున్న కోతల కాలంలో ఈ బీద వెధవ చచ్చాడేనని, అయినా రాజు తలచుకుంటే దెబ్బలకు కొదవా?

పెద్దరెడ్డి గారు పిలుస్తున్నారంటూ కబురు రావటంతో గడ్డపాకలో నుండిరెడ్డిగారి మేడమీదకు వెళ్లాడు నారాయణ. పడక కుర్చీలో విలాసంగా కూర్చొని ఠీవిగా సిగరెట్ కాల్చుకుంటున్నాడు పెద్దరెడ్డి. వరండాలో చేతులు కట్టుక వినయంగా నుంచున్నాడు నారాయణ.

"ఏరా నారిగా... ఆ రామిగాడు చచ్చినాడట కదా... వాడు చస్తే పనులెట్రా... రేపట్నుండి వాడి బదులు మరో సేద్యగాడిని పట్రారా... ఏరా గాడిదా... పలుకవేందిరి?" సిగరెట్ చివరి దమ్ము లాగి కాలికింద వేసి కసిగా నలిచాడు.

'ఈ కోతల్లో కొత్త సేద్దిగాళ్లు దొరకడం కొస్తం ఇబ్బందేమో రెడ్డీ...' నారాయణ నసిగాడు. ఒక్క నిముషం నిశ్శబ్దం తర్వాత రెడ్డిగారి కంఠం ఖంగుమంది.

'అయితే నారిగా! ఈ కోతల రోజుల్లో... నువ్వు జెప్పినట్లుగానే కొత్త సేద్యగాండ్లను యెక్కడ వెతుక్కుంటాం గాని - ఊరికే నువ్వే పన్జెయ్యిరా - ఇప్పు మన గొడ్లు కాస్తున్న మీ కొడుకుగాన్ని రేపట్నుంచి సేద్యం పనికి పట్టుకపోరా - నాల్రోజులు వరుసగా బోతే వాడే పనులు నేర్చుకుంటాడు...'

'మరి గొడ్లను ఎవరు మేపుకొస్తా రెడ్డీ...'

'అదేందిరా నారిగా అట్లంటావు... నీ సిన్నకొడుకు బాలిగాడు లేడూ - వాన్ని రమ్మనురా... ఆ పిల్లనాకొడుకు సుభ్రంగా మేపుకొస్తాడ్లేరా...

నారాయణ నెత్తిన పిడుగుబడ్డట్లయ్యింది. నుంచున్న నేల ఒక్కసారిగా కంపించినట్లయ్యింది.

'ఏందిరా నారిగా పలుకవు... నేజెప్పింది అర్థమయ్యిందా...

నారాయణ భయం భయంగా, ఆందోళనగా, అమాయకంగా పెద్దరెడ్డిగారి కేసి చూశాడు. చెప్పాలి... బదులు చెప్పాలి... బదులు చెప్పకపోతే... తమ బాలిగాని బ్రతుకు కూడా కొడుకుని బ్రతుకులాగానే గొడ్లకాడనే తెల్లారిపోతుంది. అట్లా జరక్కూడదు.

జవాబు చెప్పటానికి నారాయణ సర్వశక్తులూ కూడదీసుకున్నాడు.

'వాడు... మా బాలిగాడు బళ్ళోకి పోతుండాడు... రెడ్డీ...'

పెద్దరెడ్డి భళ్ళున నవ్వాడు. పడీ పడీ నవ్వాడు. పొట్ట చేత బట్టుకుని పగలబడి నవ్వాడు. కానీ - క్షణాల్లో నవ్వు మాయమై మొహంలో క్రౌర్యం చోటు చేసుకుంది. కళ్ళు తీక్షణంగా మారాయి. చేతిలోనున్న ఊతకర్రను విసురుగా గోడకేసి కొట్టాడు.

'బాడకావ్! ఏందిరా కూశావ్. పిల్లనాకొడుకును గొడ్లకాడికి పంపించరా అంటే బడికి పంపుతున్నానంటావా...? ఏరా! అనాకొడుకు చదువుకొని కలక్టరవుతడురా? ఒరే నారిగా! పిచ్చి పిచ్చి కూతలు కుయ్యక రేపు పొద్దుటే ఆ పిల్లనాకొడుకును గొడ్ల కాడికి తోలుకరా. అతితెలివి చూపించావే... ఒరే కొడకా! ఈ పెద్దరెడ్డి తడాఖా ఏమిటో చూస్తావ్...' విసురుగా మేడ దిగి పొయ్యాడు పెద్దరెడ్డి. అక్కడే కొన్ని క్షణాలపాటు శిలాప్రతిమలా నిలుచుండిపోయాడు నారాయణ. అప్పట్నుండీ నారాయణ మనసులో పెద్దరెడ్డిగారి మాటలే గింగిర్లు తిరుగుతున్నాయి.

... ... దూరంగా కుక్కలు ఊరకే మొరుగుతున్నాయి. కుక్కిమంచంలో పడి మళ్ళీ బలవంతంగా కళ్ళు మూసుకున్నాడు నారాయణ. రేపటి ఆలోచనలతో బరువెక్కిన గుండెలు బాధతో మండుతున్నాయి. తెల్లవారిన వెంటనే తమ జీవితాల్లో తొంగిచూడబోయే విషాదం నారాయణ మనసును కాల్చుతోంది. పలకా, పుస్తకాలతో బడికి వెళ్లవలసిన కుర్రాడు - రొచ్చు, పేడ తీసి గొడ్లపాకలు శుభ్రం చెయ్యాలి. అఆఇఈలు నేర్చుకుంటున్న నోటితోనే అహెూయ్, ఒహెూయ్ అంటూ గొడ్లను అదిలించాలి.

నారాయణ జీవితంలో ఈ సంఘటనకు ఇదే ప్రారంభం కాదు. పెద్ద కొడుకు కాశన్న కూడా ఏడేండ్లు నిండీ నిండకుండానే బలవంతంగానే గొడ్లపాకకు వచ్చి పడ్డాడు. అంతవరకు గొడ్లు కాస్తున్న పదమూడేండ్ల ఒబిగాడనబడే ఓబన్న - హఠాత్తుగా అతిసార వ్యాధికి గురయి మరణించటంతో - ఆ స్థానంలోకి ఏడేళ్ళ కాశన్న బలవంతంగా ఈడ్చుకురాబడ్డాడు. 'బడికి పోతానో' అని ఆ పిల్లవాడు ఏడ్చి మొత్తుకుంటున్నా - పెద్దరెడ్డిగారి మాటకు బదులు పలుకలేని నారాయణ ఆ కుర్రవానిని తనే స్వయంగా లాక్కెళ్ళి గొడ్లపాకలో పడేశాడు.

ఇప్పుడు - మళ్ళీ ఇన్నేళ్ళ తర్వాత అదే సమస్య వచ్చింది. భూస్వామి ఆజ్ఞలకు బదులు చెప్పలేక ఒక కొడుకు జీవితాన్ని బలిచేశాడు. మళ్ళీ ఇప్పుడు కూడా రెండవ కొడుకు జీవితాన్ని బలి చేయాలా??

ఆ రాత్రి ఆలోచనలతోనే తెల్లవారవచ్చింది. తెలతెలవారుతుండగా మూగన్నుగా నిద్ర. ఆ నిద్రలో ఒక కల. ఆ కలలో తెల్లటి దుస్తుల కుర్రాడు అందంగా, ఆనందంగా బడికి పోతున్నాడు. ఆ కుర్రాడి ముఖాన్ని జాగ్రత్తగా గమనించాడు. అవును వాడు బా...ల...య్యా... బాలయ్యే. కానీ - తను చూస్తుండగానే ఎక్కడనుండో హఠాత్తుగా బురదలో దొర్లిన గొడ్డు ఒకటి పరుగులు తీస్తూ వచ్చి ఆ కుర్రవాని బట్టల నిండా బురద పులిమింది. బురద నిండిన బట్టలు చూసుకుంటూ ఆ కుర్రాడు బిగ్గరగా ఏడుపు లంకించుకున్నాడు... నారాయణకు హఠాత్తుగా మెలకువ వచ్చింది. కళ్ళు తెరిచాడు. క్రమంగా తూరుపు తెల్లబడుతోంది. నరిసి అటికే ఇంట్లో పొయ్యి రాజేసింది. ఆ పొయ్యి వెలుగులో బాలయ్య గట్టిగా చదువుకుంటున్నాడు. నారాయణకు ఒక్కసారిగా దుఃఖం తన్నుకవచ్చింది - ఇక రేపటి నుంచి ఆ గుడిసెలో బాలయ్య చదువు మరెప్పుడూ వినిపించదేమోనని నారాయణ కళ్ళల్లో కన్నీళ్ళు తిరిగాయి. తన చేతకానితనానికి గుర్తుగా మిగిలిన కన్నీళ్ళు తుడుచుకున్నాడు.

తెల్లవారుఝామునే తను తీసుకున్న నిర్ణయం ప్రకారం నారాయణ వినవినా పంతులుగారి ఇంటికేసి నడిచాడు. ఆ వాడలోని ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలో పనిచేసే పంతులుగారు - కేవలం జీతం రాళ్ళకు మాత్రమే మొక్కుబడిగా పనిచేసే ఉపాధ్యాయుడు కాదు. ఆ వాడవారి జీవితంలో తనూ ఒకడుగా కలిసిపోయి - వారి కష్టాలు, కన్నీళ్ళు, అనుభవాలు, అనుభూతులు తనవిగా భావించుకొని స్పందించే హృదయమున్న వ్యక్తి. అప్పటికే నిద్రలేచిన పంతులుగారు మొక్కలకు నీళ్ళు పోస్తున్నారు.

'దండాలయ్యా... పంతులయ్యా...' నారాయణ వినయంగా నమస్కరించాడు.

'రా...రా... నారాయణా... అదేంటి ప్రొద్దున్నే పనిలోకి పొయ్యేవాడివి ఇట్లా వచ్చావేమిటి? రా... లోపలికి రా...' ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించాడు.

'పంతులయ్యా! మా బాలిగాని సదువును తమరే కాపాడల్లా... తమరు తప్ప మరెవ్వల్లూ కాపాల్లేరు బాబయ్యా కాపాల్లేరు - ' నారాయణ ఒక్కసారిగా బావురుమని ఏడ్చాడు చిన్నపిల్లాడిలా. కొడుకును చదివించాలన్న తపన నారాయణకు ఎంతుందో - శ్రద్ధగా చదువుకోవాలన్న పట్టుదల కూడా బాలయ్యలో అంతే ఉంది. అందుకే ఆ తండ్రీ కొడుకులంటే పంతులుగారికెంతో ముచ్చట.

'ఏం జరిగిందో చెప్పు నారాయణ-'

రామిగాడి చావుతో మొదలుపెట్టి పెద్దరెడ్డిగారి ఉత్తర్వు దాకా అన్నీ చెప్పాడు. అంతేకాదు - పంతులుగారు ఆ బడికి రాకముందే ఆగిపోయిన తన పెద్ద కొడుకు కాశన్న చదువు గురించి కూడా చెప్పాడు.

'అయ్యా! తమరు దయనూడకపోతే ఈడి బతుకు గూడా మట్టి పాలవుతుందయ్యా...' పై పంచెతో నారాయణ కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు.

'అయ్యో నారాయణా! ఇంతమాత్రానికే ఇంతగా బాధపడతావా... పద - నేనూ నీతోపాటు పెద్దరెడ్డిగారి దగ్గరకు వచ్చి విషయం చెబుతాను-' చొక్కా తొడుక్కుని నారాయణతోపాటు పెద్దరెడ్డిగారి ఇంటికేసి నడిచారు పంతులుగారు. పెద్దరెడ్డిగారు తలవాకిట్లోనే ఎదురయ్యారు.

"ఏందిరా నారిగా! ఎంత పొద్దెక్కిందో కనబడలేదారా గాడిదా- పో- పోయి త్వరత్వరగా ఆ గొడ్ల పాకలో పనులు ఛూసుకొని వెంటనే తోటకాడికెళ్లు- మిరప చేనుకు ఈ రోజు నీళ్లు పారించాల..." పెద్దరెడ్డి అలవాటుగా పను

రాధే వచ్చింది

ప్రకాష్, రాధ ప్రేమించుకున్నారు. ఒక రోజు ప్రకాష్‌ను తీసుకెళ్లి తన తండ్రికి పరిచయం చేసింది రాధ.

"అంకుల్! నేనూ, రాధా ప్రేమించుకున్నాము. మీరు అనుమతి ఇస్తే పెళ్లి చేసుకుంటాము" అంటూ చెప్పాడు ప్రకాష్.

రాధ తండ్రి వులిక్కిపడి "ఒకసారి రాధ తల్లిని కూడా నీవు కలిస్తే బా వుండు" అన్నాడు.

"ఇంతకు ముందే ఆంటీని చూశాను అంకుల్. కానీ నాకు రాధే వచ్చింది" అమాయకంగా చెప్పాడు ప్రకాష్.

సి.వసంతలేఖ [హైదరాబాద్]

నాకు పిచ్చిపట్టిందా?

"డాక్టర్ గారు ! డాక్టర్ గారు ! మా ఆయన నాకు పిచ్చి పట్టింది అని అంటున్నాడు. ఎందుకంటే నాకు సమోసాలు అంటే చాలా ఇష్టం" గారాలుపోతూ చెప్పింది లక్ష్మి.

"అదేమిటి సమోసాలు ఇష్టమైతే పిచ్చెలా వస్తుంది ? నాకూ సమోసాలు అంటే ఇష్టమే" అయోమయంగా అన్నాడు డాక్టర్.

"అయితే మా ఇంటికి రండి. మా ఇంటినిండా సమోసాలే ఉన్నాయి"

పి.వసంతలేఖ [హైదరాబాద్]

లు పురమాయిస్తూ, అప్పుడు చూశారు పంతులుగారి వైపు.

'అదేందిరో... పొద్దున్నే పంతుల్ని వెంటబెట్టుకొచ్చావ్'-

'నమస్కారం రెడ్డిగారూ! మీతో కొంచెం పనుండి నేనే వచ్చాను. నారాయణా! నువ్వెళ్ళి పని చూసుకో... రెడ్డిగారితో నేను మాట్లాడుతానులే-'

నారాయణ పంతులుగారి కళ్ళలోకి దీనంగా చూస్తూ నమస్కారం బెట్టి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ చూపులో ఎన్నో అర్థాలు. అవి మానవత్వమున్న పంతులుగారి వంటి వారికి మాత్రమే అర్థమవుతాయి.

'రెడ్డిగారూ! మీ జీతగాడు నారాయణ కొడుకు బాలయ్య చదువులో మంచి చురుకు. ఆ కుర్రవాడికి కనీసం తొమ్మిదేళ్ళు కూడా వుండవు. పైగా తన కొడుకును చదివించుకోవాలని నారాయణ ఎంతో ఉబలాట పడుతున్నాడు. దయచేసి మీరా బీద తండ్రి మనసును అర్థం చేసుకోండి. మీరు కావాలనుకుంటే మీ గొడ్లు మేపటానికి కుర్రవాళ్ళు దొరకకపోరు....' పంతులుగారి అభ్యర్థనకు పెద్దరెడ్డిగారి మొహం ఎర్రబడింది. చెయ్యి చేతికర్ర పిడిపై బిగుసుకుంది.

'- అంటే నా గొడ్లు మేపటానికి కుర్రవాళ్ళు దొరుకుతున్నా- కావాలని కక్షతో నారిగాని కొడుకు చదువు చెడగొడుతున్నాననా...' హుంకరించాడు.

'అది గాదండి రెడ్డిగారూ! ఆ కుర్రవానికి చదువు మీద ఎంతో శ్రద్ధ... పైగా-'

'అహాఁ! ఇంకేం మా నారిగాని కొడుకు కలక్టరవుతడన్న మాట-'

'బీదల చదువులను మరీ అంతగా ఎగతాళి చెయ్యకండి-' పంతులుగారి కంఠం కాస్తంత తీవ్రంగా ధ్వనించింది.

అంతే! పెద్ద రెడ్డిగారి చేతి కర్ర విసురుగా గోడకు తాకింది.

'చూడు పంతులూ! నీతో నాకు వాదనలు అనవసరం. మా నారిగాని మీన వాడి కొడుకుల చదువుల మీన నీకు అంత ప్రేముంటే- నిరభ్యంతరంగా వాన్నీ' వాని కొడుకుల్నీ యిప్పుడే నీతో తీసుకుపో. కానీ- వాడి తాత, తండ్రీ, వీడూ మూడు తరాల్నుంచీ చేసిన అప్పులు అణా పైసలతో సహా చెల్లించి మారాజులా తీసుకుపో. అంతే కాని ఊరకే వ్యవహారంలో తగుదునమ్మా అని తలదూర్చి నాకు కోపం తెప్పించకు. ఈ పెద్దిరెడ్డి కోపానికి పర్యవసానం ఎలా వుంటుందో- కొత్తవాడివి నీకు తెలియకపోతే- నీ వాడలోని జన్నాన్నడిగి తెలుసుకో... పో, పోయి- ఆ నారిగాని కొడుకు బాలిగాన్ని నీవే స్వయంగా ఇక్కడికి పంపించు-'

పెద్దరెడ్డి పెద్ద పెద్ద అంగలతో విసవిసా వెళ్ళిపోయ్యాడు. మానవతను మరచిన మనుషులు ఎంత దారుణంగా ప్రవర్తించగలరో పంతులు గారి కర్థమయ్యింది. బరువెక్కిన గుండెలతో వాడకేసి కదిలారు పంతులుగారు. తల వంచుకొని దీనంగా వెడుతున్న పంతులుగారిని నారాయణ గొడ్లపాకలో నుంచి నిస్సహాయంగా కన్నీళ్ళతో చూశాడు.

———— మూడవ తరగతి పిల్లలకు పాఠం చెబుతూ యథాలాపంగా బాలయ్య కళ్లలోకి చూశారు పంతులుగారు. ఆ కుర్రవాడు శ్రద్ధగా పాఠం గమనిస్తున్నాడు. కానీ- పంతులుగారి గుండెలో ఎక్కడో బాధ కలుక్కుమంది. చదువు పట్ల శ్రద్ధాసక్తులున్న ఆ కుర్రవాని బంగారు భవిష్యత్తు తన కళ్లముందే అంధకార బంధురమవుతున్నా- ఏమీ చెయ్యలేని తన అశక్తత మీద తనకే అసహ్యం వేసింది.

'బాలయ్యా! నిన్నటి పాఠం చదువుకున్నావా?'

'చదువుకున్నాన్సార్'

'చెప్పగలవా?'

బాలయ్య తలూపాడు. 'అయితే చెప్పు'

ప్రకాశం పంతులుగారు బాల్యంలో తన చదువు కోసం ఎన్ని కష్టాలు పడ్డాడో, ఎన్నెన్ని అవమానాలనెదుర్కొన్నాడో బాలయ్య తన జవాబులో వివరించాడు.

హఠాత్తుగా నర్సింహులు, ఓబులన్న బళ్లోకి వచ్చారు. వీరిద్దరూ పుట్టింది, పెరిగింది వాడలోనైనా- ఎప్పుడో ఊర్లోని భూస్వాముల తాగుడుకు అమ్ముడుపోయి జులాయిలుగా, గూండాలుగా బ్రతుకులీడుస్తున్నారు.

"ఒరేయ్ బాలిగా రారా..." అంటూ గభాలున వాడి రెక్క పట్టుకున్నాడు నర్సింహులు. బాలయ్య చేతిలోని పలకా పుస్తకాలు విసురుగా గుంజాడు ఓబులన్న. ఈ హఠాత్సంఘటనకు బాలయ్య పాపం బిక్కచచ్చిపొయ్యాడు.

"నేన్రాను.... ఇక్కన్నే చదువుకోవాలి"

ఆ పసివాని మాటలకు ఆ ఇద్దరూ పగలబడి నవ్వారు.

"ఓర్నీ పిచ్చినాకొడకా! ఇంగా సదుగంటావేందిరా నవటు నన్నాసీ. పెద్దరెడ్డిగోరి గొడ్లకాడికి మీ నాయన నారిగాడు నిన్ను బట్టుకరమ్మని మమ్మల్ని తరిమిండు. ఒరే పిచ్చి నాయాలా... నువ్వెక్కడ మారాజులా సదువ్వెలగ బెడితే- మరక్కడ గొడ్లనెవడు కాస్తాడ్రా...'

ఇద్దరూ చెరో రెక్కా పట్టుకొని బరబరా గుంజారు. ఆ విసురుకు బాలయ్య దుస్తులు చిరిగాయి. పుస్తకాలు నలిగి అట్టలూడాయి. పలక ముక్కలయ్యింది. ఆ ఇద్దర్నీ విదిలించుకొని బాలయ్య ఒక్క పరుగులో పంతులుగారి కాళ్ళకు చుట్టుకున్నాడు. ఆ దృశ్యం చూస్తున్న పంతులుగారి మనసు భగ్గున మండింది. తన కళ్ళముందే ముక్కు పచ్చలారని తన విద్యార్థి కిరాతకుల చేతుల్లో అమానుషంగా బలవుతుంటే చూసి సహించలేపోయాడు. ఒక్క ఉదుటున వాళ్ల మీదకు దూకాడు.

"రేయ్- మీరు మర్యాదగా ఆ పిల్లవాన్ని వదిలిపెడతారా... లేక పోలీసులను పిలవమంటారా...' ఆవేశంగా అరిచాడు.

పంతులు గారి మాటకు ఆ ఇద్దరూ మళ్ళీ పగలబడి నవ్వారు.

"పంతులూ.... మీ రిట్టాంటి తిక్క పనులేత్తారని మా పెద్దరెడ్డిగోరు ముందే చెప్పారు. ఈ యిసయాలన్నీ మీ కనవసరం. అయినా బుద్ధి తక్కువై తలపెడితే ఆ తలకాయ మీన కాల్తో తన్నమన్నారు మా రెడ్డిగోరు...."

"అంతే!! పంతులుగారు ఆవేశంగా ఒక్క గెంతు గెంతారు. నర్సింహులు, ఓబులన్న పంతులుగారి మీద కలియబడ్డారు. అరుపులు.... కేకలు.... బడి పిల్లల ఏడుపులు.... వాడలోని జనం బడి ముందు పోగయ్యారు.

ఈ లోపు నర్సింహులు పంతులుగారిని విసురుగా తోశాడు. పంతులుగారి తల గది గోడకు తగిలి రక్తసిక్తమయ్యింది. ఈ గొడవతో పెద్ద పిల్లలు భయంతో బిక్క మొహాలు వేసుకోగా.... చిన్న పిల్లలు ఏడుపు లంకించుకున్నారు. ఈలోగా తల పండిన వాడ పెద్దలు వచ్చి విషయం విని నర్ది చెప్పారు.

'పంతులు బాబయ్యా! ఈ వాడ జనాలకిది కొత్తగాదు- పాపం తమరికి మాత్తరమే కొత్త. తాతలు, తండ్రులు చేసిన అప్పునప్పులకు- ఇదిగో ఈ సిన్న పిలగాండ్లు బలిపసువులవుతున్నారు. బాబయ్యా! ఈ పెద్దోల్ల దగ్గర ఆ అప్పులు మేం బతికుండగా తీరేయి గావు- ఈ పిలగాండ్ల బతుకులూ మారేయి గావు- ఇవి ఇంతే... ఆ బాలిగాన్ని పెద్దరెడ్డిగోరి గొడ్లకాడికి అల్లును తీస్కపోనీండు బాబయ్యా...'

అంతే! బాలయ్య పెద్ద పెట్టున ఏడుపు లంకించుకున్నాడు. అయినా నిర్దాక్షిణ్యంగా ఆ కుర్రవాన్ని చెరో రెక్కా పట్టుకొని- బలి వేదిక మీదకు బలవంతంగా లాక్కుపోతున్న అమాయకపు మేకపిల్లలాగా లాక్కుపోయారు. బాలయ్య ఏడుపు చాలాసేపు దాకా ఆ వాడంతా ప్రతిధ్వనిస్తూనే ఉంది. తలమీద నుంచి ద్రవిస్తున్న రక్తంతో కలసిన కన్నీరు పంతులుగారి చెంపల మీదుగా ధారలు కట్టింది.

* * *

ఊరికి తూర్పు దిక్కుగా పచ్చిక బయలు.

ఆ పచ్చిక బయలులో నిశ్శబ్దంగా గడ్డి మేస్తున్న పశువులు, ఆ పశువుల కదలికలను ఓ చెంప జాగ్రత్తగా కనిపెడుతూ, చెట్ల నీడల్లో చతికిలబడిన చిన్నారి జీతగాళ్లు. తాము జీవిస్తున్న జీవితంతో రాజీపడుతూ- వర్తమానమే తప్ప భవిష్యత్తు లేని ముక్కుపచ్చలారని జీతగాళ్ళు.

వారిలో...

తొమ్మిదేళ్ళ బాలిగాడున్నాడు,

పదేళ్ళ పోలిగాడున్నాడు,

పదకొండేళ్ళ అరిపిగాడున్నాడు,

పన్నెండేళ్ళ చిన్నిగాడున్నాడు,

పదమూడేళ్ళ సామిగాడున్నాడు........

వారందరూ ఈ అస్తవ్యస్త వ్యవస్థ బలవంతంగా తయారు చేసిన పాలబుగ్గల చిన్నారి జీతగాళ్లు.

*